

Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Утатуйская средняя общеобразовательная школа»

Принято
Педагогическим советом школы
Протокол № 1 от 31.08.22г.

Утверждаю [подпись]
И.О. директора школы
Цыренов Э.Б.
Приказ № 3 от 31.08.22г.

Рабочая программа

по (предмету) туркменский язык
Класс 2

Всего часов на учебный год 70ч.
Количество часов в неделю 2ч.

Составлена в соответствии с программой (УМК) С.У. Содинов, В.Д. Цыренова,
туркменский язык
название программы с указанием автора и сборника, год издания

Учитель:

Фамилия Дымпилова
Имя Лада
Отчество Николаевна
Категория первая
Стаж работы 25

РАССМОТРЕНО
Школьным методическим объединением
Руководитель ШМО гуманитарного
цикла Марья /Тарбаева Э.Р./
Протокол № 1 от 29.08.22г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по УВР

[подпись] /Дымпилова Л.Н./

с.Утата
2022-2023 г.г.

Пояснительная записка

Рабочая программа по бурятской литературе составлена на основе:

- 1) Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования (приказ Министерства образования и науки РФ № 17785 от 6 октября 2009 г.);
- 2) Примерной программы по бурятскому языку для 1-4 классов национальной школы под редакцией Д.Д. Ошорова;
- 3) Түрэлхи хэлэн. 2 класс. в 2 ч. / С.Ц. Содномов, Ц.Д. Цыленова, Ц.Б. Цыдыпова. - Улан-Удэ, «Бэллэг» хэвлэл, 2005;
- 5) Учебного плана МАОУ «Утатуйская СОШ» на 2019-2020 учебный год.

Литературна уншалгын шухала зорилго хадаа ухибуудыг уран угдэ, уран зохиолдо дуртай, тэрэнийг уншаха дүй дүршэлтэй болгон хумуужуулхэ. Ухибууд бага наһандаа түрэлхи хэлэнийгээ баялгитай, илангаяа уран угын удха шанартай танилсажа, бээ даагад уран зохиолнуудыг саг ургэлжэ уншаха дадалтай болохо ёһотой.

Удхаараа ойлгосотой богонихон рассказ, онтохо, шулэг гу, али басни ухибууд уншахадаа, зохиолой удхыг, гол шухала һанал бодолыг, үйлэдэгшэ июуриуудыг, тэдэнэй абари зан, үйлэ хэрэгүүдыг бата бэхээр ойлгожо абаха болоно. Уран зохиолой дүрслэл харууллаг аргануудыг, илангаяа хэлэнийг баялг тухай ойлгожо абаха.

Уншаһан зохиолойгоо удхыг тайлбарилан хоорэлдэхдөө, һурагшад зохиолой удхын гол шухала ба шухала бэшэ һанал бодолыг илган оложо, зохиолыг хубинуудта хубааж, тэдэнийг холбоог оложо һуцраха. Энэ хадаа һурагшадай логическа ухаан бодолыг хөгжөөлдэ туһа хүргэдэг.

Зохиолнуудыг уншахадаа, оршон тойронхи юумэнууд тухай һурагшадыг зуб ойлгосотой болгохо гээшэ тон ехэ удха шанартай юм. Литературна уншалгын хэмжээнүүдтэ һурагшадай дүй дүршэл хэрэглэхэ: тэдэнэй ойлгосыг ургэдхэхын тула байгалийн үзэгдэлнуудыг, хун зоной ажаһуудалыг саг ургэлжэ ажаглаха худэлмэри ябуулагдаха ёһотой.

Һүргүүлида һуралсал ба хумуужуулгын худэлмэри эрид һайжаруулгада номуудай ашаг туһаламжа хүргэдэгын мэдээжэ ха юм. Номууд ухибуудтэ эрдэм мэдээ үгэхэһөө гадна, һайн һайхан абари зан, арад зондоо унтаршагүй дурлал хумуужуулнэ бшуу.

Ушоо тиихэдэ һурагшад ном уншаха зуураа ажабайдал тухай орео асуудалнуудта харюу олодог, ажал худэлмэрийн ашаг туһыг ойлгожо абадаг, ажалша хуниг хундэлхэ, сэгнэхэ болодог, арад зоной ёһо заншал, сэсэн мэргэн һургаал гүнзэгыгээр ойлгожо, шэбшэжэ үзэхэ дадалтай болохо.

Хоёрдохи классай программа соо жэлэй дүрбэн саг ба хунуудэй хэдэг ажал, арад зоной ёһо заншал, эжы абын алтан һургаал, гэр булэ ба уг гарбал, табан хушуу мал тухай, һайн һайхан абари зан хумуужуулгэ харуулһан уран зохиолнууд гол һуури эзэлхэ болоно.

Ушоо тиихэдэ һурагшад буряад болон бэшэшье арадуудай Аман зохиолһоо онтохонууд, үлгэрнууд, онһон үгэнууд ба таабаринуудтай, уран зохиолшодой рассказыуд, шулэгүүд, баснинууд болон дуунуудтай танилсаха ёһотой.

Хоёрдохи класста удхыг ойлгон ураар уншажа һуралгада, удхын сохилтодо, уншажа байһан текстынгэ удхыг дуунайнгаа аялгаар гаргалгада гол анхарал табигдана. Уншаһан текстэ удхаарнь хэдэн хубинуудта хубааха, зохиолой гол һанал бодолыг оложо шадаха, болоһон үйлэ ушарнуудыг, оорынгоо хандалгыг харуулха, уншаһанаа дэлгэрэнгэгээр ба тобишоор хоорэхэ шадабаритай болохо.

Хоёрдохи классай һурагшад зубоор ба түргэноор уншалгын хусэд дүршэлтэй болоһон байха ёһотой. Түргэн уншалгын хэмжээнэ жэлэй һуулдэ минута соо 40-50 үгэ байха.

Һурагшадай словарь баяжуулан ургэдхэжэ, тэрэнэ хэлэлгэдэ хэрэглэжэ һураха худэлмэри ябуулха. һурагшад ооһэдөө уншаһан текст сооһоо элдэб үйлэ ушарнуудыг, үзэгдэлнуудыг харуулһан үгэнуудыг, найруулгануудыг оложо һураха. һурагшад рассказыуд, онтохонууд, шулэгүүд ба статьянуудай онсо илгаатай практическаар танилсаха.

Планируемые результаты освоения предмета

Үхцүүлэн өөрийн хүгжэлтийн дүнгүүд (личностные результаты):

- өөрийн сэдхэлтэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэх;
- оршон тойронхи байгаалийн, тинхэд хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэнд өөрийн хандаса, хүнүүдийг дэмжэхэнээ, тэдэнд тулалханаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрийн хэл уран, баян, тодо, сэлэр болонхоё оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байханаа, өөрийн хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэлхээ шадабаритай байха, буулгажа бэлхээ, шагнажа ябаад бэлхээ, өөрөө зохёон бэлхээ;

- өөрийн сэдхэлтэй байдал тухай, тинхэд үзэхэн юумэнүүд тухайгаа бэлхээ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;

- түрэл хэлээ судалха эрмэлзэлтэй байха;

- өөрийн хэлэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ туримшуулаад ябаха шадабарн (регулятивные УУД) :

- өөрөө хэлэлтэй темэ хэлэхэ, зорилгынь табиха;
- багшатаа сугтаа нуралсалай проблемнэ асуудал яаж шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тухай түсэл табиха;
- өөрийн хэл байхан үйлэнүүдые түсэлтэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргүүлхэ, тин өөрийн ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо.

- өөрийн ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тухай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элрүүлжэ нурха, критеринүүдые зохёохо.

Оршон тойронни судалха шадабарн (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдахан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо: юун тухай хэлэгдэнэб, удхань ямар бэ, идеянь ямар бэ?

- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;

- ондо ондоо түхэлтэй ытекстнүүд (текст, схемэ, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;

- үгөөр хэлэгдэнэ ойлгосо схемэ, таблица, модель болохо, тин өөргөн модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;

- анализ, синтез хэхэ;

- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;

- бодомжолхо.

Харилсалха шадабарн (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрийн ханал бодол аман ба бэлхээ хэлэн дээрэ харуулха;

- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;

- өөрийн ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;

- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тин өөрийн ханал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;

- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ ханал бодолго ерэхэ;

- асуудалнуудые табиха.

Түрэлхи хэлээр шадабарн:

- бага наһанай нуралсалай литературна хүгжэлтэ дээшэлүүлхэ байдал тогтоолгын ажал үргэлжэлүүлхэ;

- уран зохёолнуудые дүүрэн хадуун абаха, эмоциональнаар хандаха шадабарн хүгжөөлгыг үргэлжэлүүлхэ;

- уран зохёол сэдхэлээрээ мэдэрхэ, ойлгохо, зохёолой байгуулхан уран аргуудые таниха, тухайлан бодомжолго зохёохы дадалнуудые хүгжөөлгэ үргэлжэлүүлхэ;

- хүүгэдэй поэतिकэ дуулан шагналга, уран найханда нарин хандалга, зохёолой хэлэн. Удха дээрэнх хүдэлжэ, хүмүүнэй үнэ сэнтэй хараа бүрилдүүлгэ хүгжөөлгэ үргэдхэхэ;

- уран зохёолдо эдир уншалгын хандаса харуулжа хургаха тухай;

- уран уншалгын дадал нарижуулха;

- хэмжээгээрээ ехэ багашье, удхаараа хүнгэн хүндэшье зохёолнуудые гүнзэгыгөөр ойлгохо дадал нарижуулха;

- сэдэбээрээ, жанраараа элдэб зохёолнуудые уншажа хурагшад мэдэхэ юумэ үргэдхэжэ, тэдэнэй оюун-эстетическэ, познавательна дүршэл үргэн болголгын нарижуулха;

- бага наһанай хурагшадта зорюулагдаһан эрхим уран зохёолнуудтай болон научна-познавательна литературай танилсуулга үргэлжэлүүлхэ;

- хурагшадай уншаха һонирхол, эрмэлзэл дээрэнх үндэһэлжэ, уншалгын шанар программын эрилтын ёһоор нарижуулха.

Учебно-тематический план

№	Темэнууд	Саг
1	Мэндэ амар, хургуули!	1
2	Турэлхи хэлэн – турэхэн дайда	2
3	Хэшэгээр баян намар	3
4	Хун – байгаалин ури	4
5	Хун болохо багаһаа	6
6	Аман угын абдарһаа	11
7	Убгэн буурал убэлнай	7
8	Ухибуудэй дуратай уран зохоолшод	6
9	Сагаалган-манай найндэр Саг уедэ мандаха болтогой!	5
10	Арадай баялиг – табан эрдэни	3
11	Буряад нааданууд	6
12	Айшпан хабар	7
13	Литературна онтохонууд	4
14	Бууралхан Буряад оромнай	5
	ИТОГО	70

Календарно-тематическое планирование по родной литературе

№ п/п	Темы	Часы	Дата	
			План	Факт
1	Мэндэ амар, хургуулимнай!	1		
2	Д-Н. Халхаров «Турэл буряад хэлэмнай» Б. Батоев «Эхэ нютаг»	1		
3	Д.Ошоров «Актриса болохоб» Ц-Д. Дондокова «Эхэ ором!» Манай эхэ орон Д.Жалсараев «Буряад орон» Г.Башкуев «Аглаг найхан Буряад оромнай»	1		
4	Ц-Б. Бадмаев «Улаан – Удэ» А.Бадаев «Улаан-Удэ»	1		
5	Ц.Жамбалов «Агамни» Хоридой мэргэн ба Хун шубуун тухай домог Б.Рабдано. «Ага нютаг»	1		
6	М. Хамгушкева «Убэсэ- ульгэрэй пайхан орон» Эхирид ба Булгад гарбалтайшуул тухай Усть – Орда	1		
Арадай аман зохёол				
7	Буряад арадай онтохонууд. Шоно, бар, хоёр хултэй хүймэлдоон	1		
8	Тэнэг шоно	1		
9	Хуурша хубуун	1		
10	Одхон хубуун	1		
11	Ерэнтэй сэсэн Далантай тэнэг хоёр	1		
12	Таряашан Тархаас	1		
13	Хулхэншэ хуун	1		
14	Таабаринууд	1		
15	Онхон угэнууд	1		
16	Уран шулэгэй долгин дээрэ	1		
17	Уран шулэгэй долгин дээрэ	1		
18	Ч.Цыдендамбаев «Табан патроной тангариг нюуса»	1		
Хун болохо баганаа				
19	Э. Манзаров «Гахай ба Шаазгай»	1		
20	Ж.Балданжабон «Алтанхан хурьган»	1		
21	Ц-Б. Бадмаев «Шулуутайн Будамшуу»	1		
22	Б-Б. Намсарайн «Дэбтэрэй гомдол»	1		
23	Ц.Шагжин. «Соохорхон инзаган»	1		
24	Ц.Шагжин. «Эхын захяа»	1		
25	Д.Цырендашиев «Алтан хараасгай»	1		
26	Ж.Зимин «Амар сайн!» А.Жамбалон «Эдир хонишон», «Эдир залу у уетэндэ», Ч.Гуруев «Захяа», Н.Дамдинов «Ганса Галсан», Ц-Д. Дондокова «Угэдоо хурэхэ», Г. Чимитов «Хун»	1		
27	А.Тороев «Шоные мэхэлхэн Шандаган», «Аймхай», «Шаазгай Баабгай хоёр»	1		
28	Е.Сороковиков – Магай «Хун хара баабгай хоёр», А.Шадаев «Будамшуу»	1		
29	А.Шадаев «Уншэн хубуун», «Бургэд Хирээ хоёрой боосоон», «Хирээ Шаазгай хоёр»	1		

30	Г.Чимитов «Убэлэй удэр», Ц-Д.Дондокова «Би мэдэнэб», Ч-Р. Намжилов «Далитай ухибууд», «Углоогуур»	1		
31	Ш.Нимбуев «Санашан», Д. Мадасон «Хадхууртайхан хасуури», Ц-Ж. Жимбиев «Ёлкын дуун», Ф.Манжиханов «Ёлкын наадан»	1		
32	Ш.Нимбуев «Санашан», Д. Мадасон «Хадхууртайхан хасуури», Ц-Ж. Жимбиев «Ёлкын дуун», Ф.Манжиханов «Ёлкын наадан»	1		
33	Буряад арадай найндэр – Сагаалган! Э.Дугаров «Сагаалган» Рассказ «Сагаалган тухай» М.Батоннай суглуулбаринаа «Арбан хоёр жэлнууд» Ш.Нимбуев «Угтамжын дуун»	1		
34	Харгымнай эхин (туужаһаа хэпэг) Сагаалган (1 бүлэг) Сагаалган (2 бүлэг) Сагаалган (3 бүлэг)	1		
35	«Хун ахатай, дэгэл захатай» Д. Цынгусвай шулэг Морин эрдэнэ	1		
36	Шагжын хула (туужаһаа хэһэгууд 1 бүлэг) Шагжын хула (2 бүлэг) Шагжын булз (3 бүлэг)	1		
37	Табан хушуу тул (онтохон) Б.Б. Намсарайн. Минин табан нухэд 1 Хурьган 2. Тугал 3. Унаган 4. Ботогон 5. Эшэгэн Г. Дашабылов	1		
38	Табан хушуу тул (онтохон) Б.Б. Намсарайн. Минин табан нухэд 1 Хурьган 2. Тугал 3. Унаган 4. Ботогон 5. Эшэгэн Г. Дашабылов	1		
39	Уран шулэгэй долгин дээрэ һэеы гэр – элинсэг хулинсагаймнай гуламта. Б. Дашанимаева «Бага наһанайм дурсалга» Ц. Жамбалов «һэеы гэр»	1		
40	Ц-Ж. Жимбиев «Аяга сай»	1		
41	Д.Улзытуев	1		
42	Э.Дугаров «Харгы дээрэ»	1		
Буряад уран зохёолой эхи табигшад				
43	Х.Н.Намсараев «Ури нэхэбэри» (1 бүлэг)	1		
44	Х.Н.Намсараев «Ури нэхэбэри» (2 бүлэг)	1		
45	Дабталгын хэшээл	1		
46	Б.Д.Абидуев «Уулэн»	1		
47	Ц-Д.Д.Дондокова «Хаан Хуша»	1		
48	Ш.Н.Нимбуев «Эбтэй хаа, хусэтэй» Басни	1		
49	Ц-Д. Ж-Б. Дамдинжапов «Шандаган бургэд хоёр»	1		
50	Б.Б.Базарон «Эхэ оромной найхан даа!»	1		
51	Асуудалнууд ба даабаринууд. Уншалга шалгалта	1		
Ухибуудтэ дуратай зохёолшоод				
52	Ц-Б.Б.Бадмаев «Дондогой зуудэн»	1		
53	М.М.Осодоев «Хараасгайн довтолго»	1		
54	Ч. Ц. Цыдендамбаев «Ургыхан»	1		

55	Ц. Б. Цырендоржиев «Напансаг» Аришаанда болоһон ушар (1булэг)	1		
56	Ц. Б. Цырендоржиев «Напансаг» Аришаанда болоһон ушар (2булэг)	1		
57	Д.А.Улзетув «Гуурһанай гурбан иоуса»	1		
58	Ц.Ж. А. Жимбиев «Эхэ иотаг» Асуудалнууд ба даабаринууд	1		
Уран шүлэгэй долгун дээрэ				
59	А.Жамбалон «Айлиан хабар» Д.Р. Намжилон «Хабарай саг»	1		
60	Ц.Д. Дондокова «Би мэдэнэб», Г.Чимитов «Энэ үдэр»	1		
61	С. Махабадарова «Эхын сэдхэл», Э. Манзаров «Эхын энхэрэлые»	1		
	Литературна онтохонууд	1		
62	Шаалай Шаанай хоёр	1		
63	Шаалай Шаанай хоёр	1		
64	Н.Намсараев «Гахай мэргэн»	1		
65	Э.Дугаров «Жэргэмэл»	1		
Уран шүлэгэй долгун дээрэ				
66	Д.Улзетув «Амар сайн»	1		
67	Ж.Зимин «Тайгын туужа домог»	1		
68	Ж.Зимин «Тайгын туужа домог»	1		
69	Д.Улзетув «Борохон», Ч.Гуруев «Хуһан»	1		
70	Г.Чимитов «Шубууд», С.Дамбаева «Сэсэг», Ц.Номтоев «Углоогуур»	1		

Материально-техническое обеспечение образовательного процесса

Хоёрдох классай хурагшадай хэрэглэхэ номууд:

- Турэлхи хэлэн. 2 класс. в 2 ч. / С.Ц. Содномов, Ц.Д. Цыленова, Ц.Б. Цыдыпова. - Улан-Удэ, «Бэлиг» хэблэл, 2005;
- Багшын хэрэглэхэ номууд:
 - Д.Д. Ошоров *Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Буряад нургуулин программанууд, 1 – 4 классууд* Улан - Удэ «Бэлиг» 2004
 - С.Д. Бабуев, С.С. Балагунова, Ц.Ц. Бальжинимаева, Ц.Б. Будаев, А.Н. Содномов *Буряад хэлэнэй тайлбари толи* Улан – Удэ Буряадай номой хэблэл 1992